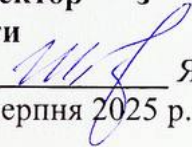

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
“УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА”
Факультет суспільних і прикладних наук
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
«29» серпня 2025 р.

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність:	053 Психологія
Освітньо-професійна (освітньо-наукова програма)	«Психологія»
Освітній рівень:	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	Українська

Івано-Франківськ

2025

РОЗРОБНИК:

к. психол. н., доцент,
доцент кафедри психології

Олександра Питлюк-Смерчинська

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології
протокол № 1 від 27.08.2025

в.о.завідувача кафедри

Олена Халік

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Олег Запужляк

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол №1 від 29.08.2025 р.

е-mail	oleksandra.pytliuk-smerechynska@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра психології
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни. Курс «Клінічна психологія» характеризується тісними міждисциплінарними зв'язками із загальною психологією, психофізіологією, еволюцією і анатомією нервової системи, психосоматикою та соматопсихікою та багатьма іншими галузями психологічних дисциплін. Вивчення даного курсу сприяє поглибленому розумінню особливостей та причин виникнення психологічних аспектів здоров'я та хвороб, а також вплив психічних факторів на виникнення, перебіг та лікування захворювань. Вона також займається розробкою методів психологічної корекції та реабілітації.

Мета та завдання курсу полягає в є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про вплив психічних факторів на розвиток хвороб, їх профілактику, вплив хвороби на психіку, вивчення психічних проявів різних хвороб у динаміці, вивчення характеру взаємовідносин хворих із медичним персоналом та оточуючим мікросередовищем, вивчення психологічних методів впливу на психіку людини в лікувальних та профілактичних цілях, вивчення психологічних методів обстеження в клініці.

У процесі вивчення здобувач освіти повинен **знати**:

- медико-правові та етичні аспекти, які регулюють професійну діяльність клінічного психолога;
- особливості психіки хворої людини, медичного працівника та особливості лікувальної взаємодії,
- сутність поняття внутрішньої картини хвороби;
- особливості роботи психолога-практика у сфері клінічної психології;
- закономірності психології хворого, психосоматичних взаємозв'язків та розробка нових методів психологічної допомоги в даній сфері

вміти:

- розв'язувати диференціально-діагностичні завдання;

- сформувати у себе клінічний тип мислення, розуміння єдності людського організму та особистості;
- володіти навичками аналізу психічних якостей особистості, діагностики та корекції відхилень у психічному розвитку;
- знати психологічні особливості пацієнтів із різними захворюваннями і
- уміти налагодити з ними контакт.

Компетентності та результати навчання, який набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмових результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Психологія», введеної в дію ЗВО «Університет Короля Данила» «01» вересня 2025 року).)

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК1.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	ПРН1.Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання
ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ПРН2.Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
ЗК4.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч.з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення
СК1.Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології	ПРН4.Обґрунтувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел
СК2.Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ	ПРН6.Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження
СК3.Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації заходів реального втручання)..	ПРН7.Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки

СК4.Здатність опрацьовувати інформацію з різних джерел	самостійно психологічну	ПРН 15.Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
		ПРН16.Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога
		ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначити зміст запиту до супервізії

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	3		
Семестр	5		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	Лекції	22 (в годинах)	4 (в годинах)
	семінари, практичні	20 (в годинах)	4 (в годинах)
Самостійна робота		48 (в годинах)	82 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	Екзамен		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Основи психології, Психологія вікових особливостей особистості, Психологія розвитку особистості, Психофізіологія функціональних станів, Психодіагностика	Психологія консультування, Основи реабілітаційної психології, Патопсихологія

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретико-методологічна основа клінічної психології. Психологія лікувально-діагностичного процесу

Тема 1. Предмет, завдання та основні розділи клінічної психології. (2 год)

Загальна історія виникнення та розвитку клінічної психології. Сучасні тенденції клінічної психології. Сутність базових понять клінічної психології: норма та патологія психічної діяльності; патопсихологія; патопсихологічні синдроми та їх симптомокомплекси; психічні розлади в онтогенезі. Основні розділи клінічної психології: психогігієна, психопрофілактика, психологічне консультування і методи експериментально-психологічної оцінки психічного стану хворого, психокорекція і психотерапія. Зв'язок клінічної психології із суміжними дисциплінами

Питання для самостійного вивчення. Роль клінічного психолога у сучасній системі охорони здоров'я. Нормативна база та документація клінічного психолога. Спеціальна клінічна психологія: сутність та завдання. [1], [3],[4].

Тема 2. Методи дослідження в клінічній психології (2 год)

Особливості, систематика, функції клініко-психологічної діагностики. Система методів дослідження в клінічній психології. Діагностика структури і міри вираженості порушень психічних функцій. Методи оцінки ефективності психокорекційного впливу. Клінічне інтерв'ю. Експериментально-психологічні (пато- і нейропсихологічні) методи дослідження. Дослідження особистості хворого біографічним методом. Клінічна шкала оцінки ефективності психотерапії (Б.Д. Карвасарського). Клінічні прояви психічної норми та патології.

Питання для самостійного вивчення. Визначення психічного та психологічного здоров'я. Принцип «презумпції психічної повноцінності» клієнта при проведенні психодіагностичних методик. Праксиметричні методи. Тести для виявлення різних форм психічних розладів (тривожних, депресивних та інших). [2],[3].

Тема 3. Клініко-психологічна інтервенція як частина лікування та психологічного консультування пацієнтів (2 год)

Сфера клінічної інтервенції: головні критерії. Позитивний ефект комбінації: комбінація окремих інтервенцій. Інтервенційне кодування. Поняття про психопрофілактику та її види. Роль психогієни в профілактиці порушень психологічного здоров'я пацієнтів. Поняття агравації, первинної та вторинної вигоди від хвороби.

Питання для самостійного вивчення. Підтримання психогієни на різних вікових періодах особистості. Способи підвищення психологічної освіченості населення, подолання стигматизації професії клінічного психолога. Первинна, вторинна, третинна психопрофілактика. Профілактика професійної деформації [2],[3], [4].

Тема 4. Медична деонтологія. Особливості взаємин лікар — медичний персонал — хворий (2 год)

Деонтологія як наука про мораль та професійну етику. Професійно-особистісні якості працівника системи охорони здоров'я. Способи побудови взаємин між пацієнтом та клінічним психологом. Основні підходи ознайомлення хворого з діагнозом та наслідками для подальшого життя. Правила збереження лікарської таємниці. Поняття ятрогеній та ятропатій в процесі роботи клінічного психолога з пацієнтами. Робота клінічного психолога з родичами пацієнта. Способи побудови конструктивних взаємин у лікарському колективі. Синдром емоційного і професійного вигорання медичного працівника. Типи взаємин медичного працівника і хворого.

Питання для самостійного вивчення: моделі психологічних інтервенцій в роботі клінічного психолога з пацієнтами. Психологічний аналіз права хворого на життя і смерть (евтаназія). Способи убезпечення фахівця від можливих агресивних та некоректних способів поведінки пацієнтів [1],[3].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Психологія хворої людини

Тема 5. Етіологія психічних розладів та пограничних порушень психіки пацієнтів (4 год).

Соціально-психологічні чинники захворювань. Концепція констеляції особистісних рис, або «персонального профілю особистості». Антиципаційна концепція виникнення порушень психологічного здоров'я. Вплив життєвої та

вікових криз на розвиток психічних порушень. Роль емоцій у виникненні психосоматичних порушень. Теорія функціональних систем П. К. Анохіна.

Психологічні особливості хворих з пограничними психічними розладами та з невротичними порушеннями. Робота клінічного психолога по супроводу хворих з ПТСР. Психологічний супровід під час прийому хворими антидепресантів та протитривожних препаратів

Питання для самостійного вивчення. Стрес як причина захворювання. Розлади, пов'язані зі стресом. ПТСР як окремий вид наслідку гострого стресу. Етіологічні наслідки травм. Етіологія і патогенез психосоматичних розладів. Соматопсихічні впливи. Клінічна діагностика та класифікація психосоматичних та соматопсихічних синдромів. [2],[3],[9],[10].

Тема 6. Етіологія та класифікація невротичних (дисоціативних) порушень (2 год)

Етіологія та класифікація невротичних (дисоціативних) порушень . Класифікація неврозів. Особливості проявів та перебігу дисоціативних розладів. Особливості конверсійних симптомів. Супутні прояви невротичних симптомокомплексів. Ананкастичний симптомокомплекс. Поняття психосоматичного розладу. Соматопсихічні впливи. Соматоформні вегетативні розлади. Депресивний синдром. Психологічні особливості соматично хворих. Психічні порушення при соматичних захворюваннях

Питання для самостійного вивчення. Діагностика дисоціативних розладів. Сучасна класифікація дисоціативних (конверсійних розладів). Неврастенічний симптомокомплекс. Психотерапевтичні прийоми роботи з фобіями. [2],[3],[9].

Тема 7. Клінічна психологія та реабілітація терапевтичних хворих (2 год)

Способи переживання пацієнтом хвороби у часі. Зміни психіки у пацієнтів із захворюваннями шлунково-кишкового тракту. Психічні стани хворих із синдромом подразнення товстої кишки. Психологічні особливості хворих з РХП. Соматопсихіка хворих на бронхіальну астму. Прояви анагнозії у терапевтичних хворих. Зміни психіки у пацієнтів кардіологічного профілю.

Питання для самостійного вивчення. Особливості внутрішньої картини хвороби у хворих із синдромом Да Кости. Поведінкові типи пацієнтів із ішемічною хворобою серця. Психологічні особливості характерні для хворих на артеріальну гіпертензію. Психологічні особливості хворих з кардіопротезним

синдромом. Специфіка роботи психолога із родинами інсультних хворих. [2],[3],[6],[7],[8].

Тема 8. Психологічні особливості хірургічних, онкологічних, гінекологічних хворих . Реабілітаційний супровід. (2 год)

Психологічні особливості особистості пацієнтів хірургічного стаціонару. Підходи психологічного пропрацювання емоцій страху у хірургічних хворих. Робота клінічного психолога із больовим синдромом. Схильність до суїцидальної поведінки онкологічних хворих. Психологічні складові акушерства та гінекології. Тривожні стани вагітних. Психічні порушення під час пологів. Клінічна картина післяпологових психозів. Психологічні особливості жінок, хворих на гінекологічні захворювання. Менархе і первинна аменорея. Психогенна аменорея. Психологічний супровід жінок у преклімактеричному та клімактеричному періоді. Аборт і передчасні пологи - психологічний супровід. Синдром хибної вагітності. Особливості роботи клінічного психолога у реабілітаційному відділенні. Особливості психологічного супроводу військових та ветеранів в процесі реабілітації.

Питання для самостійного вивчення. Психологічні особливості прояву синдрому Мюнхаузена у хірургічних хворих. Специфіка роботи психолога із родинами онкологічних хворих. Психогенна дисменорея і передменструальний синдром. Психогенні геніталгії та парестезії. [6],[7].

Тема 9. Психологічні складові ендокринології (2 год)

Психологічні особливості в разі захворювань щитовидної залози та гіпофізу. Неспецифічний ендокринний психопатоподібний синдром захворювань щитовидної залози. Психологічні особливості характерні для хворих на тиреотоксикоз. Особливості психічної сфери хворих на гіпотиреоз. Психологічні особливості хворих з патологією гіпофіза. Психологічні особливості хворих на цукровий діабет. особливості внутрішньої картини хвороби у дітей та підлітків, хворих на цукровий діабет. Особливості психічного статусу хворих на цукровий діабет, «діабетична особистість».

Питання для самостійного вивчення. Психогенез синдрому Іценка-Кушинга.

Психосоматична карта страхів у хворих на ендокринні порушення. Рекомендації щодо ставлення до ендокринних хворих медичного персоналу, що їх доглядає. Особливості роботи клінічного психолога з паліативними хворими. Психологія хворих, що помирають.[3],[4] [6],[7].

Тема 10. Клінічна психологія в супроводі та реабілітації хворих дітей (2 год)

Психологія хворих дітей з ушкодженнями обличчя та тіла. Синдром дисморфобії — дисморфоманії. Психологічні особливості пацієнтів дітей з порушеннями слуху та зору. Реакція на хворобу у дітей та особливості надання їм психотерапевтичної допомоги. Психологічна робота з родинами під час хвороби дітей. Поведінкові та емоційні розлади у дітей. Розлади харчування у ранньому дитинстві. Робота клінічного психолога з РДУГ. Розлади аутистичного спектру у дітей.

Питання для самостійного вивчення. Поняття елективного мутизму. Робота клінічного психолога з тикоїдними розладами. Робота клінічного супроводу при синдромі де ля Туретта. Психологічний анамнез неорганічного енурезу. [3],[4][6],[7].

Зміст практичних занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретико-методологічна основа клінічної психології. Психологія лікувально-діагностичного процесу

Тема 1. Предмет, завдання та основні розділи клінічної психології. (2 год)

Історичні аспекти виникнення та розвитку клінічної психології. Сучасні підходи у розвитку клінічної психології в світі та Україні. Роль клінічного психолога у сучасній системі охорони здоров'я. Сутність базових понять клінічної психології: норма та патологія психічної діяльності; патопсихологія; патопсихологічні синдроми та їх симптомокомплекси; психічні розлади в онтогенезі (психологічний диктант). Основні розділи клінічної психології: психогігієна, психопрофілактика, психологічне консультування і методи експериментально-психологічної оцінки психічного стану хворого, психокорекція і психотерапія (практична робота з визначення функцій та завдань). Зв'язок клінічної психології із суміжними дисциплінами (практична дискусія). Робота з нормативною базою та документацією клінічного психолога в установі охорони здоров'я.

Завдання для самостійної роботи: 1. Зробити підбірку проєктів з питань промоції психічного здоров'я, які діють в Україні останні 5 років.

2. Підготувати презентацію для ознайомлення з основними теоретичними підходами в клінічній психології:

- Психоаналітичний підхід.
- Екзистенційно-гуманістичний підхід.

- Поведінковий підхід.
- Когнітивний підхід.
- Соціокультурний підхід.

Тема 2. Методи дослідження в клінічній психології (2 год)

Система методів дослідження в клінічній психології. Діагностика структури і міри вираженості порушень психічних функцій (практичне завдання).

Методи оцінки ефективності психокорекційного впливу (практичне завдання). Клінічне інтерв'ю (практичне завдання). Дослідження особистості хворого біографічним методом (практичне завдання). Клінічна шкала оцінки ефективності психотерапії (Б.Д. Карвасарського). Клінічні прояви психічної норми та патології.

Принцип «презумпції психічної повноцінності» клієнта при проведенні психодіагностичних методик. Праксиметричні методи. Тести для виявлення різних форм психічних розладів (тривожних, депресивних та інших).

Завдання для самостійної роботи: Практичне використання методик діагностики соматизації психічних порушень: Самоопитувальник стану здоров'я пацієнта PHQ; Чотирирівнева анкета симптомів (4DSQ); Шкала соматичних симптомів (SSS-8).

Тема 3. Клініко-психологічна інтервенція як частина лікування та психологічного консультування пацієнтів (2 год)

Сфера клінічної інтервенції: головні критерії. Позитивний ефект комбінації: комбінація окремих інтервенцій. Інтервенційне кодування (ознайомлення з загальним довідником кодування та робота з електронними системами кодування та внесення інтервенцій клінічного психолога). Поняття про психопрофілактику та її види. Роль психогієни в профілактиці порушень психологічного здоров'я пацієнтів. Поняття агравації, первинної та вторинної вигоди від хвороби. Підтримання психогієни на різних вікових періодах особистості. Способи підвищення психологічної освіченості населення, подолання стигматизації професії клінічного психолога (дискусія). Первинна, вторинна, третинна психопрофілактика. Профілактика професійної деформації

Завдання для самостійної роботи: Розробити план роботи клінічного психолога з проблемами емоційного та професійного вигорання для персоналу різних рівнів (лікарі, медсестри, молодший медичний персонал) медичної сфери. Розробити тренінгове заняття (тривалістю 1 година) з профілактики професійного вигорання для працівників медичної сфери.

Тема 4. Медична деонтологія. Особливості взаємин лікар — медичний персонал — хворий. (2 год)

Деонтологія як наука про мораль та професійну етику. Професійно-особистісні якості працівника системи охорони здоров'я (розробка професіограми). Способи побудови взаємин між пацієнтом та клінічним психологом. Основні підходи ознайомлення хворого з діагнозом та наслідками для подальшого життя (практична робота). Правила збереження лікарської таємниці. Поняття ятрогеній та ятропатій в процесі роботи клінічного психолога з пацієнтами. Робота клінічного психолога з родичами пацієнта (практична робота). Способи побудови конструктивних взаємин у лікарському колективі. Синдром емоційного і професійного вигорання медичного працівника. Типи взаємин медичного працівника і хворого. Моделі психологічних інтервенцій в роботі клінічного психолога з пацієнтами. Психологічний аналіз права хворого на життя і смерть (евтаназія). Способи убезпечення фахівця від можливих агресивних та некоректних способів поведінки пацієнтів (практична робота: розгляд практичних кейсів).

Завдання для самостійної роботи: Розробити пам'ятку для клінічного психолога із правилами роботи з складними клієнтами які проявляють агресію, мовчать, плачуть.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Психологія хворої людини

Тема 5. Етіологія психічних розладів та пограничних порушень психіки пацієнтів (2 год).

Соціально-психологічні чинники захворювань. Концепція констеляції особистісних рис, або «персонального профілю особистості». Антиципаційна концепція виникнення порушень психологічного здоров'я. Вплив життєвої та вікових криз на розвиток психічних порушень. Роль емоцій у виникненні психосоматичних порушень. Теорія функціональних систем П. К. Анохіна.

Психологічні особливості хворих з пограничними психічними розладами та з невротичними порушеннями. Робота клінічного психолога по супроводу хворих з ПТСР. Психологічний супровід під час прийому хворими антидепресантів та протитривожних препаратів. Стрес як причина захворювання. Розлади, пов'язані зі стресом. ПТСР як окремий вид наслідку гострого стресу. Етіологічні наслідки травм. Етіологія і патогенез психосоматичних розладів. Соматопсихічні впливи. Клінічна діагностика та класифікація психосоматичних та соматопсихічних синдромів.

Завдання для самостійної роботи: Проаналізувати вплив емоційного напруження, стресу, тривоги, депресії, негативних думок на функціонування організму. Проаналізувати сучасні ефективні підходи до відновлення

ментального здоров'я через гармонізацію психічних та фізіологічних аспектів (оформити письмово висновки у вигляді презентації).

Тема 6. Етіологія та класифікація невротичних (дисоціативних) порушень (2 год)

Етіологія та класифікація невротичних (дисоціативних) порушень. Класифікація неврозів. Особливості проявів та перебігу дисоціативних розладів. Особливості конверсійних симптомів. Супутні прояви невротичних симптомокомплексів. Ананкастичний симптомокомплекс. Поняття психосоматичного розладу. Соматопсихічні впливи. Соматоформні вегетативні розлади. Депресивний синдром. Психологічні особливості соматично хворих. Психічні порушення при соматичних захворюваннях. Діагностика дисоціативних розладів (робота з кейсами). Сучасна класифікація дисоціативних (конверсійних розладів). Неврастенічний симптомокомплекс. Психотерапевтичні прийоми роботи з фобіями.

Завдання для самостійної роботи: здійснити аналіз психологічних особливостей головних героїв художніх фільмів. Для цього варто обрати 2 фільми зі списку і написати психологічне есе. В есе потрібно вказати вік героя; психологічний феномен, що представлений у поведінці героя фільму (описати конкретні ситуації, що це підтверджують); причини формування феномену; соціальну ситуацію розвитку.

Список фільмів: Винні зірки (2014); Близнюки (2014); Елен (2009); Безпорадний (2007); Маленька міс Щастя (2006); Полліанна (2003); Цілитель Адамс (1998); Розумник Уілл Хантинг (1997).

Тема 7. Клінічна психологія та реабілітація терапевтичних хворих (2 год)

Способи переживання пацієнтом хвороби у часі. Зміни психіки у пацієнтів із захворюваннями шлунково-кишкового тракту. Психічні стани хворих із синдромом подразнення товстої кишки. Психологічні особливості хворих з РХП. Соматопсихіка хворих на бронхіальну астму. Прояви анозогнозії у терапевтичних хворих. Зміни психіки у пацієнтів кардіологічного профілю. Особливості внутрішньої картини хвороби у хворих із синдромом Да Кости. Поведінкові типи пацієнтів із ішемічною хворобою серця. Психологічні особливості характерні для хворих на артеріальну гіпертензію. Психологічні особливості хворих з кардіопротезним синдромом. Специфіка роботи психолога із родинами інсультних хворих (робота з практичними кейсами).

Завдання для самостійної роботи: Опрацювати діагностичні критерії неврогенної анорексії; неврогенної булімії; розладу з приступами переїдання; Опрацювати загальний опитувальник розладів харчової поведінки. Опрацювати

сучасні науковообґрунтовані протоколи допомоги лікування розладів харчової поведінки: (<https://k-s.org.ua/resources/mh-academy/ed/>)

Тема 8. Психологічні особливості хірургічних, онкологічних, гінекологічних хворих. Реабілітаційний супровід (2 год)

Психологічні особливості особистості пацієнтів хірургічного стаціонару. Підходи психологічного пропрацювання емоцій страху у хірургічних хворих. Робота клінічного психолога із больовим синдромом. Схильність до суїцидальної поведінки онкологічних хворих. Психологічні складові акушерства та гінекології. Тривожні стани вагітних. Психічні порушення під час пологів. Клінічна картина післяпологових психозів. Психологічні особливості жінок, хворих на гінекологічні захворювання. Менархе і первинна аменорея. Психогенна аменорея. Психологічний супровід жінок у преклімактеричному та клімактеричному періоді. Аборт і передчасні пологи - психологічний супровід. Синдром хибної вагітності. Особливості роботи клінічного психолога у реабілітаційному відділенні. Особливості психологічного супроводу військових та ветеранів в процесі реабілітації.

Психологічні особливості прояву синдрому Мюнхаузена у хірургічних хворих. Специфіка роботи психолога із родинами онкологічних хворих. Психогенна дисменорея і передменструальний синдром. Психогенні геніталгії та парестезії.

Завдання для самостійної роботи: Підготувати мультимедійну презентацію за темами:

1. Ставлення до суїциду в різних релігіях світу.
2. Аутоагресивна поведінка.
3. Вплив алкоголізму на суїцидальність.
4. Методи роботи з демонстративно-шантажним суїцидом.

Тема 9. Психологічні складові ендокринології (2 год)

Психологічні особливості в разі захворювань щитовидної залози та гіпофізу. Неспецифічний ендокринний психопатоподібний синдром захворювань щитовидної залози. Психологічні особливості характерні для хворих на тиреотоксикоз. Особливості психічної сфери хворих на гіпотиреоз. Психологічні особливості хворих з патологією гіпофіза. Психологічні особливості хворих на цукровий діабет. особливості внутрішньої картини хвороби у дітей та підлітків, хворих на цукровий діабет. Особливості психічного статусу хворих на цукровий діабет, «діабетична особистість» (практична робота). Психогенез синдрому Іценка-Кушинга.

Психосоматична карта страхів у хворих на ендокринні порушення (письмова робота). Рекомендації щодо ставлення до ендокринних хворих

медичного персоналу, що їх доглядає (практична робота) Особливості роботи клінічного психолога з паліативними хворими (розгляд практичних кейсів). Психологія хворих, що помирають (розгляд практичних кейсів).

Завдання для самостійної роботи: Підібрати психотерапевтичні ситуації та та відповідно до них моделі психотерапії (за Ст. Ледером). Розробити план психотерапевтичної роботи із залежними пацієнтами. Оформити у вигляді письмового звіту.

Тема 10. Клінічна психологія в супроводі та реабілітації хворих дітей (2 год)

Психологія хворих дітей з ушкодженнями обличчя та тіла (робота з практичними кейсами). Синдром дисморфофобії — дисморфоманії (розробка плану роботи із даними запитами). Психологічні особливості пацієнтів дітей з порушеннями слуху та зору (практичні кейси). Реакція на хворобу у дітей та особливості надання їм психотерапевтичної допомоги. Психологічна робота з родинами під час хвороби дітей (практична робота з кейсами). Поведінкові та емоційні розлади у дітей. Розлади харчування у ранньому дитинстві. Робота клінічного психолога з РДУГ (розробка плану консультативного впливу). Розлади аутистичного спектру у дітей (розробка плану консультативного супроводу). Поняття елективного мутизму. Робота клінічного психолога з тикоїдними розладами. Робота клінічного супроводу при синдромі де ля Туретта. Психологічний анамнез неорганічного енурезу.

Завдання для самостійної роботи: Підібрати батарею діагностичних технік та методик для роботи клінічного психолога з РХП, РДУГ, розладами аутистичного спектру. Оформити у вигляді письмового звіту.

Зміст самостійної роботи здобувачів

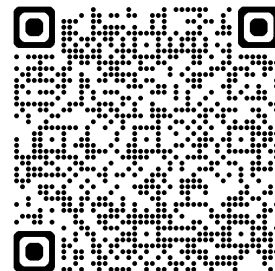
Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	48	82
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	20	34
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	20	34
Підготовка звітів з практичних робіт	-	4
Підготовка до поточного контролю	2	4
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	6	6

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

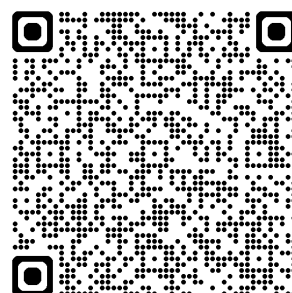
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в

академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правотису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

Можливості неформальної освіти

№ п/п	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перезараховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.		
2.		

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання	бесіда бесіда-діалог аналітичний	усний контроль програмований контроль
ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	бесіда; бесіда-діалог; аналітичний; комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний; мозковий штурм	самооцінювання
ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення	комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний; аналітичний; дослідницький	письмовий контроль
ПРН4. Обґрунтувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел	порівняльний; аналітичний	самооцінювання
ПРН6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження	синтетичний	поточний контроль
ПРН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки	репродуктивний; проблемно-пошуковий	поточний контроль

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	репродуктивний	самооцінювання
ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога	аналітичний дискусія	поточний контроль
ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначити зміст запиту до супервізії	творчий; кейс-метод	усний контроль; письмовий

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання на практичних заняттях:

2 бали	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять не значну частину навчального матеріалу;
3 бали	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
4 бали	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
5 балів	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перескладання. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перескладання.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Курило В. О. Клінічна медична психологія : підручник. Магнолія, 2020. 348 с.
2. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк : Іванюк В. П., 2013. 68 с.
3. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія : навч. посіб. Київ : КНТ, 2016. 369 с.
4. Османова А. М., Хорунженко Г. В. Клінічна психологія: навчальний посібник. Київ. 2023. 180 с.
5. Психодіагностика в клінічній психології. : навч. посіб. / Л. М. Співак, А. М. Османова. К.: Університет «Україна», 2023. 146 с.
6. Психолого-корекційний практикум травм війни : навчальний посібник / І. Сулятицький, К. Островська, В. Осьодло та ін. Львів, 2019. 396 с.
7. Римша С. В., Рациборинська-Полякова Н. В. Пропедевтика психіатрії з основами загальної психології, патопсихології та психопатології: навчальний посібник. Львів: Видавець ФОП Марченко Т. В., 2023. 520 с.
8. Ханецька Н. В. Психосоматика : теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Хмельницький, 2019. 123 с.
9. МКХ 11 – Міжнародна обробка хвороб 11-го перегляду. Клас 5 URL: <chrome-extension://kdpelmjpfafjppnhbloffcjpeomlnpah/https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/20>
10. Романчук М. Розлади харчової поведінки, центр здоров'я та розвитку "Коло сім'ї" <https://k-s.org.ua/resources/mh-academy/ed/>

Додаткова література

1. Максименко С. Д. Медична психологія. Вінниця: Нова Книга, 2008. 520 с.
2. Мілютіна К. Л., Максимова Н. Ю., Піскун В. М. Патопсихологія підліткового віку. Київ : Главник, 2008. 55 с.
3. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору / Перек. з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 424 с.
4. Хаустова О. О. Сучасні уявлення про психосоматичну медицину. *Психічне здоров'я*. 2017. № 4 (53). С. 5-11.
5. Булах А. І. Ресурсні компоненти особистості на різних етапах формування внутрішньої картини хвороби. *Габітус*. 2023. Вип. 47. С. 45-50.

Електронні інформаційні ресурси

1. Протокол з діагностики та терапії ПТСР NICE [Електронний ресурс] URL: <http://ipz.org.ua/index.php/vydavnytstvo/94-knyhy-3/190-protokoly-zdiahnostyky-ta-terapii-ptsr-nice-2>

2. Уніфікований клінічний протокол первинної вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної психології. Депресія. URL : http://moz.gov.ua/docfiles/dn_20141225_1003dod.pdf